ئابلىمىت تۇردى

ئاخىرقى كۈنلەر

(رومان)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

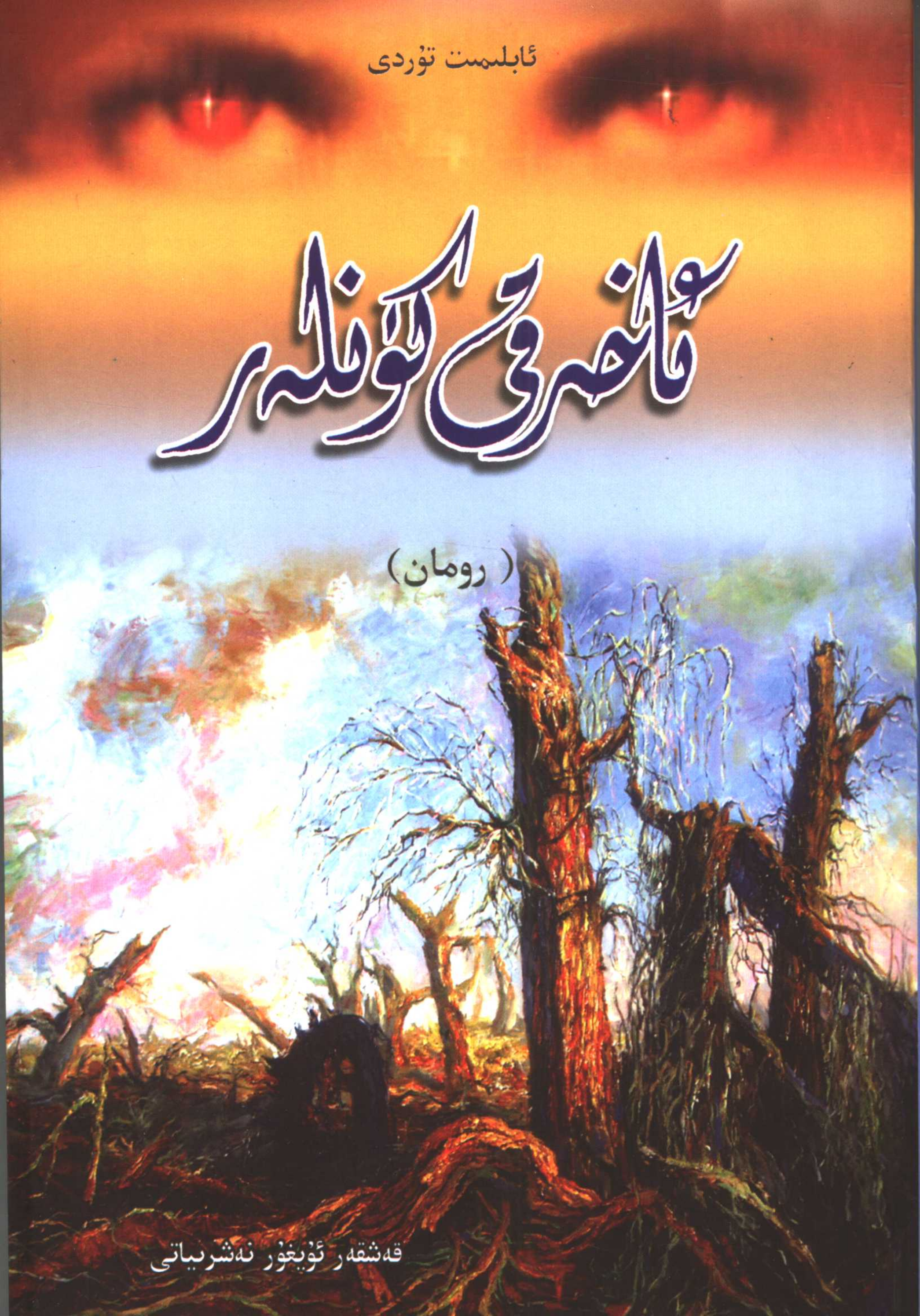

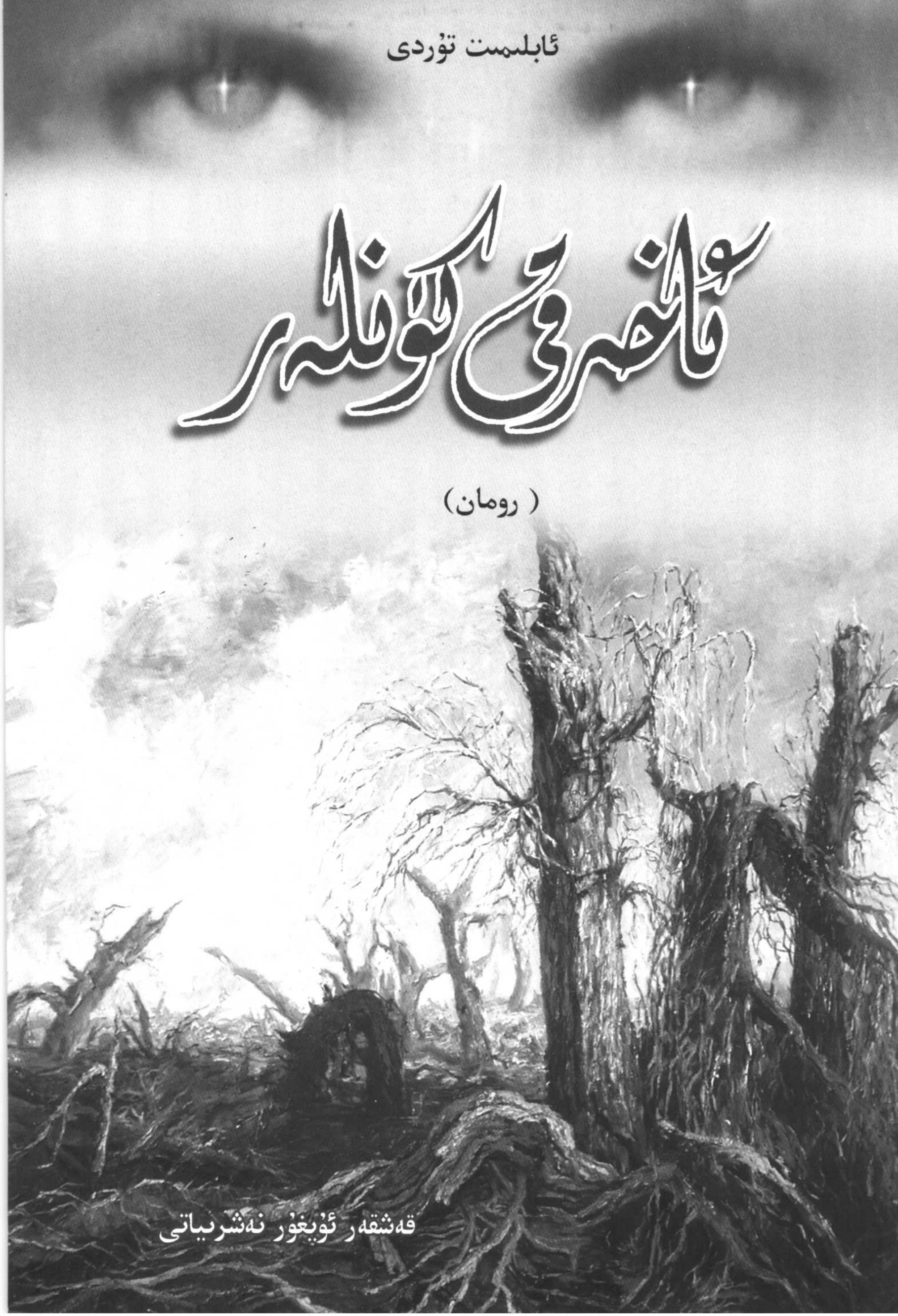

ئابلىمىت تۇردى
ئاخىرقى كۈنلەر
(رومان)
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据
最后的日子/阿布力米提·吐尔地著.—喀什：喀什维吾尔文出版社，2005.3
ISBN7—5373—1369—5

Ⅰ．最… Ⅱ．阿… Ⅲ．长篇小说 — 中国 — 当代—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ．Ⅰ247.5
中国版本图书馆 CIP 数据核字（2005)第 021778 号

责任编辑：乌拉木·艾拜都拉
责任校对：坎拜尔古尔·吾斯满

最后的日子

（长篇小说）

阿布里米提·吐尔地著

喀什维吾尔文出版社出版发行
（喀什市塔吾古孜路 14 号邮编：844000）
各 地 新 华 书 店 经 销
新疆九泉印刷发展有限公司印刷
850×1168 毫米 1/32 开本 12.125 印张 1 插页
2005 年 5 月 第 1 版 2005 年 5 月第 1 次印刷

印数：1 — 4080 定价：19.00 元

这部长篇小说用生动而细微的情节描写一名商人艰难经历来表现社会稳定的重要性和人际关系各种面貌。

مەسئۇل مۇھەررىرى : غولام ئەبەيدۇللا
مەسئۇل كوررېكتورى : قەمبەرگۈل ئوسمان

ئاخىرقى كۈنلەر

(رومان)

ئاپتورى : ئابلىمىت تۇردى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14 ـ قورۇ ، پوچتا نومۇر :844000)
جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
شىنجاڭ توققۇز بۇلاق مەتبەئەچىلىك تەرەققىيات شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى : 1168×850 مم 1/32
باسما تاۋىقى : 12.125 قىستۇرما ۋارىقى :1
2005 ـ يىل 5 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2005 ـ يىل 5 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىرازى : 4080 — 1

ISBN7—5373—1369—5
باھاسى : 19.00 يۈەن

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب 1
ئىككىنچى باب 30
ئۈچىنچى باب 75
تۆتىنچى باب 103
بەشىنچى باب 147
ئالتىنچى باب 174
يەتتىنچى باب 212
سەككىزىنچى باب 257
توققۇزىنچى باب 294
ئونىنچى باب 329
ئون بىرىنچى باب 366

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بۇ ھېكايىلار بەلكىم بىراۋنىڭ يادىدا بولماسلىقى مۇمكىن. بۇنىڭدىن ئىككى يىرىم ئەسىر بۇرۇنقى ئىشلارنى ھازىرنىڭ كۆزىدە ھېچكىم «بولغان ئىش» دەپ ھۆكۈم قىلالمايدۇ، ھۆكۈم قىلغاندىمۇ يۈزدە يۈز ئىشەنمەيدۇ. ئىشەنمەسلىك ئاسىيلىقتىن دېرەك بېرىدۇ. ئەمما، نېمىگە ئىشەنمەسلىك ئاسىيلىقنىڭ كۆرسەتكۈچى بولالايدۇ؟... كىچىككىنە ئوكۇشسىزلىق مەگگۈلۈك پۇشايماننىڭ دەستىكىگە ئايلاندى، خالاس.

— بۈگۈندىن ئۆتمۇشكە —

بىرىنچى باب

يىراق توقايلىقلاردىن ئۇچۇپ كەلگەن قارلىغاچ توپى قەدىمىي شەھەر قەلئەسىنىڭ ئۈستىدە ئارغامچا شەكلىگە كىرىپ ئۇچۇپ، ياز پەسلىنىڭ ھەقىقىي جامالىنى روشەن ئىپادە قىلغان ئىدى. ئىنسانلار بەخت - سائادەت تەشنالىقىدا ئۆز كۆڭلىنى ئاۋۇندۇرۇپ، قارلىغاچلارغا قاراپ: «بۇ يىل يار ياخشى كەلدى» دەپ، تەبىئەتنىڭ مەرھەمىتىدىن ئۇماققىنە گىرەلەش غۇلاچلىرىنى كەڭ ئېچىپ ئەركىن تىن ئالدى. ئىنسانلارنىڭ سالنامىلىرى ئاشۇ سېھرىي تۇيغۇدا پەيدا بولغان ئىدى. تەبىئەت ھادىسىلىرىمۇ نۇرغۇنلىغان تەكرار ھەرىكەتتى ئارقىلىق ئادەملەرنىڭ ھايات مۇساپىسىنى گاھ ئوڭ، گاھ دوم قىلىپ بېشارەت بېرىپ تۇردى...

غەرب ئاسمىنىدىكى ئاق قۇيرۇقلۇق توزغاق بۇلۇتلار مۇئەللەقنى بىر پۈتۈن گۈزەللىككە ئىگە قىلىپ، ئۇنى بۇژغۇنلاپ ئېقىۋاتقان ئەزىم دەرياغا ئوخشىتىپ قويغان ئىدى. بۇلۇت ئاستىدا ياي شەكىل چىقارغان ھەر خىل رەڭدار قۇشلارمۇ ھېكمەتكە باي، قىسمىتى كاج، تەلىيى دۆم بولۇپ قالغان بۇ مۇقەددەس تۇپراقنىڭ شېرىن پەسلىدىن ئۆز نېسىۋىسىنى چوقۇۋالغىلى كېلىشمەكتە. رىزىق - نېسىۋە ھايات دېمەكتۇر. ئۇ نۇرغۇن تەرەپلەرگە بېرىپ تاقالغاچقا، قوغداش - قوغدىنىش مەيدانىدىلا ھالال - پاكلىقى قىممەتنى ساقلاپ قالالايتتى.

قۇشلار ئەنە شۇنداق سەپەرلەرنى توختاتمىدى. قەدىمىي توغراقلىقلار، يوغان - يوغان قاپاق تېرەكلەر يېشىللىق تونىنى كىيىپ، ھاياتقا، تەبىئەتكە ھۆسن ئاتا قىلدى، مۇھەببەت ئاتا قىلدى. «قۇشلارنىڭ يىلتىزى ئاسمان، ئىنسانىنىڭ يىلتىزى ئانا ماكان» دېگەن بۈيۈك ئەقىدە ئەنە ئاشۇ قىن - قىنىغا پاتماي ئۇچۇپ يۈرگەن قۇشلارنىڭ ساغلام قاناتلىرىدىن كۈللى مەۋجۇتلۇققا تامىشىپ، ھاياتلىق بىخ سۈرۈۋاتقاندەك بىلىنەتتى...

كولدۇرمىسىنى ھارغىن ھالدا كولدۇرلىتىپ، يىراقتىن توپا - چاڭ توزىتىپ كېلىۋاتقان كارۋان توپى قاش قارايغانغا يېقىن شەھەرگە كىرىپ كەلدى. بۇ شەھەر — جەنۇب بىلەن شىمالنىڭ كىندىكى بولغان چارەك كەم ئىككى يېرىم ئەسىر بۇرۇنقى كۇچا ئىدى. نەچچە مىڭ چاقىرىملىق سەپەرنى بېسىپ كەلگەن بۇ سودا كارۋىنى چىرايلىققىنا جابدۇنغان سارايغا چۈشتى. ئۇلار مال - ئۇلاغلىرىنى جايلاشتۇرۇپ قويۇپ، ساراي مۇلازىملىرى تەڭشەپ بەرگەن ئىلمان سۇ بىلەن يۈز - كۆز، پۇت - قوللىرىنى يۇيۇپ، ئاز - تولا ئۇسسۇلۇق ئىچىشىپ، سۇپا ئۈستىگە سېلىنغان رەڭدار تىكمەتلەرنىڭ ئۈستىگە ئۆزىنى تاشلاشتى.

35 ياشىنىڭ قارىسىنى ئالغان، تەمبەل كەلگەن، ئىتتىك

كۆزى تاشكۆمۈرنىڭ چوغىدەك يىنىپ تۇرىدىغان، بىشىغا چاچما گۆللۈك دوپپا كىيىۋالغان، توم بۇرۇتلۇق ئادەم سارايىنىڭ ئايرىم هۇجرىسىدىكى زىلچا ئۈستىگە سېلىنغان تاۋار كۆرپىدە ئولتۇرۇپ، چىنە چەينەكتىكى قىنىق دەملەنگەن چاينى پىيالىگە قۇيۇپ بەهۇزۇر ئىچمەكتە ئىدى. سارايۋەن ئۇياقتىن - بۇياققا پايپاسلاپ يۈرۈپ خىزمەت قىلىپ، پۇت - قولىنى ئون جۈپ قىلالمايۋاتاتتى. ئۇنىڭ مۇلازىملىرى كەڭ هويلىدا چوڭ داشلارنى ئېسىپ، ئىككى پاقلاننى هايت - هۇيت دېگۈچە بوغۇزلاپ، سويۇپ داشقا تاشلىدى.

— هەي، ئەجەب لۆمۈلدەيسەنغۇ؟ ئىش دېگەننى گاچ - گاچ قىلىدىغان گەپ. تازا بىر لايغەزەلكەنغۇ بۇ.

— مانا قىلىۋاتىمەنغۇ، ئەجەببىر...— مۇلازىم گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتۇۋەتتى.

ساراي ئىگىسى گاه ئۇياققا قول شىلتىسا، گاه بۇياققا قاراپ ۋارقىرايتتى. ئىشلار تېز يۈرۈشمەكتە ئىدى.

— ياقۇۋاخۇن، هەي ياقۇپ قارىي، بولدى هۇجرىغا كىرىڭلار. مۇلازىملار ئۆزى قىلىدۇ. بۈگۈنلا ساراي ئاچقاندەك ئەجەب جوراپ كەتتىڭلىغۇ؟!

— قاسىم بايۋەچچە، بۇ چاكارلارنى يۆلەپ تۇرمىسىلا زوڭزىيىۋالىدۇ، بىلى بوش نەرسىلەر بۇ.

— ۋاه - ۋاه، گېپىڭلار چوڭغۇ، بىلىڭلار چىڭىپ كېتىۋاتىدۇ جۇمۇ سىلىنىڭ ياقۇپ قارىي.

— مازاق قىلمىسۇنا، ئادەمنى «قارىي - قارىي» دەپ. ياقۇۋاخۇن دېسىلىلا بولدى بايۋەچچەم. بەلنىڭ قاتتىقلىقى ئۆزلىرىدىن ئايلانسۇن.

— بۈگۈن كۆرسىتىدىغان پەيزىڭلار بار ئوخشىمامدۇ، ياقۇپ قارىي.

— قارىي دەۋرمىسىلە. «ئەلھەمدۇ»نى ئاران ھەجىلەيمەن. ئادەمنىڭ يۈزى ئۇيىتىدىكەن.

— كۇچالىقلارنى قارىي دېسە، ناۋات يېگەندەك خۇش بولىدىكەن دەپ ئاڭلىغان. سىلى ئەمدى تە بولۇۋاتىسىلەنغۇ.

— قويسىلا بايۋەچچەم چاقچاقلىرىنى، تېخى ئۆزلە بىلەن بىز ھايات بولغاندىكىن، پەيز دېگەننى قىلىشامىز، — سارايۋەن مۇلايىملىق بىلەن قاسىم بايۋەچچىنىڭ ئالدىغا كېلىپ تۆگە چۆكلانغاندەك لوككىدە چۆكتى. ئۇ ئاقپىشماق، خام سېمىز، ئىككى مەڭزىدىن قان تەپچىپ تۇرىدىغان، قاشلىرى سېرىق، كۆزى چېقىر، ئۇستىخانلىق ئادەم ئىدى. ئۇ ياش قۇرامى 45 لەرگە بېرىپ قالغان، ئوچۇق چىراي، ئايىغى يەڭگىل، ئىشنىڭ ئېپى - سېپىنى قاملاشتۇراتتى ھەمدە ئاغزىنىڭ يۇمشاقلىقى ئالاھىدە گەۋدىلىنىپ تۇراتتى.

— بايۋەچچە، بۇياققا چىقىشلىرى بەك ئۇزاققا تارتىلىپ كەتتى. خىزمەتلىرىنى قىلىش نۆۋەتلىرى يېغىلىپمۇ قالدى. شۇڭا، مۇنچىلىك جوراپ، چېكىمىزدىن تەر چىقىرىشىمىز ئوشۇقچە ئەمەس. سىلىدەك ئەزىز مېھماننىڭ سارىيىمىزنى چوڭ بىلىپ، ئۇدۇللا مۇشۇ يەرگە چۈشۈشى بىز ئۈچۈن ئامەت دېسىلە.

— ئۇنداقمۇ دەپ كەتمەڭلا. قارلىغاچ ئۇۋىسىنى ھەرگىز ئۇنتۇمىغان يەردە مەن ئۇنتارمەنمۇ. بۇ ساراي مەن ئۈچۈن كۇچادىكى ئۆيۈمدەك تۇيۇلىدۇ.

— رەھمەت، ھەشقاللا.

قاسىم بايۋەچچە بىلەن ياقۇپ ئاخۇن سارايۋەن ھال - مۇڭ بولۇشتى. ئۇلار ھەر ئىككى يۇرتنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى چۈشەندۈرۈشۈپ، بولغان ئىشلار، خەلقنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالى، دېھقانلارنىڭ كىرىم - چىقىملىرىغىچە سۆزلەشتى. قاسىم بايۋەچچە خوتەن قارىقاشلىق چوڭ سودىگەر ئىدى. ئۇنىڭ دادىسى تىنىم

تاپمايدىغان، كۆرمىگەن يېرى يوق؛ نەگە بارسا، شۇ يەردە ئىززەت ـ ھۆرمەتكە سازاۋەر كاتتا باي سودىگەر ئىدى. قاسىم بايۋەچچىنىڭ خۇش چاقچاق، ھەمسۆھبەت، ئىشنىڭ ئەلمى ـ تەلىمىنى ئېلىپ، ھەممە ئىشنى ئۆز لايىقىدا قىلىپ، شۇنداق ئەپلەشتۈرۈپ كېتەلىشى ئاشۇ تىنىم تاپماس دادىنىڭ ياخشى تەربىيىسىدىن بولسا كېرەك.

قاسىم بايۋەچچە يالغۇز ئوغۇل ئىدى. ئۇ رەھمەتلىك ئانىسىنىڭ چىرايىنى كۆرمىگەن. ئانا قاسىم بايۋەچچىنى تۇغۇپ، ئۇزاق ئۆتمەي ئۆلۈپ كەتكەن. شۇڭا، ئۇنىڭ دادىسى بالامنى ئۆگەيلەتمەيمەن دەپ قايتا نىكاھلىق بولمىغان. قاسىم بايۋەچچىنىڭ دادىسىنىڭ مەزلۇم تۇغقانلىرى بايۋەچچىنى ئاۋايلاپ، پەپىلەپ توپا قونـدۇرماي چوڭ قىلغان. دادا بايۋەچچىنى ئاق ـ قارىنى پەرق ئېتەلەيدىغان يېشىغا توشقاندىلا كەينىگە سېلىۋېلىپ، لاداخ يوللىرىدىن نەچچە ئون قېتىم ئۆتكەن. بايۋەچچە شۇڭا سودىغا ماھىر، كۆپنى كۆرۈپ پىشقان، سالاپەتلىك ئادەم بولدى. قاسىم بايۋەچچىنىڭ دادىسى ئوغلىنىڭ چېچەن، ھوشيار، ئەقىل ـ پاراسەتلىك ئېرباسار بولغانلىقىنى كۆرۈپ، ئاللادىن تۆمەنمىڭ رازى بولۇپ، مەلۇم بىر پەيشەنبە كۈنى خۇپتەن نامىزىنى ئۆيىدە ئوقۇپ، ئاخىرقى دۇئاسىدا: «ھەي، كۈللى ھاياتلىقنىڭ ئىگىسى پەرۋەردىگار، ماڭا مىڭغا تاۋاب قىلىپ، بىر ئوغۇل بەرگەنلىكىڭگە تۆگىمەس ھەمدۇ سانا ئوقۇسامۇ ئازلىق قىلىدۇ. سېنىڭ بۇ تۆگىمەس شەپقىتىڭگە ھەشقاللا، ئەمدى كۆزۈم يۇمۇلسىمۇ ئىككىلى دۇنيا سېنىلا سېغىنىمەن. ساڭا ئاشىق مەندەك ئاجىز بەندەڭنىڭ بېشىنى سىيلىغانلىقىڭنى قەلبىمنىڭ نۇرى، كۆزى سەزدى ۋە كۆردى. سېنىڭ دىدارىڭغا تەۋەككۈل قىلدىم» دەپ شۇ جايىدىلا پانىي ھاياتلىق بىلەن ۋىدالاشقان ئىدى. دادىسىنىڭ مېيىتىنى زاراتگاھلىققا ئۇزىتىپ كېتىۋاتقاندا، نۇرغۇن

ـلىغان كەپتەر توپى ئاسماندا ئۈچ بۇرجەك شەكىل چىقىرىپ
پەس ئۇچۇپ، يەرلىككىچە ئۇچۇپ بارغان ئىدى. بۇ ئەھۋالنى
كۆرگەنلەر دۇنيانىڭ، ئالەمنىڭ بۇنداق ھادىسىلىرىگە قاراپ
ھەيران - ھەس بولۇشقان ئىدى...

قاسىم بايۋەچچىمۇ دادىسىدەك ئىنسابى بار، زاكات-ئۆشرىلەر-
نى قالدۇرماي بېرىدىغان، سىرى قاتتىق، ئاغزىنىڭ ئۈچى ئىتتىك،
ئىچىدىكىنى ئىنس - جىن بىلمەيدىغان، دىيانەتلىك كىشى
ئىدى. شۇڭا، قايسى شەھەرگە بارسا كىشىلەر ئۇنىڭ ئىناۋىتىنى
قىلاتتى. ئۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر، ئىززەتكە نائىل بولاتتى. قاسىم
بايۋەچچە 35 كىشىلىك سودا كارۋان توپى بىلەن بىر ئايدا 2000
چاقىرىملىق يولنى بېسىپ، مانا دەل كۇچانىڭ ئۆرۈك پىششىقىغا
ئۈلگۈرۈپ كەلدى. يول بويى بۇ سودا كارۋان توپىنى يۇرت -
يۇرتنىڭ يۈزلۈك بايلىرى قوي سويۇپ ئوبدان كۈتۈپ، ھاردۇقىنى
چىقىرىپ يولغا سېلىشتى. شۇڭا، قاسىم بايۋەچچە يول ئازابىنى
قىلچىمۇ ھېس قىلمىدى. ئۇ ھەر قېتىم كۇچاغا كەلسە، سارايۋەن
ياقۇپ ئۆز قېرىندىشىدەك كۈتەتتى.

— بايۋەچچە، پەيتنى تاللاپ، ھەر يەرنىڭ گۈل شىرنىسىنى
ھەسەل ھەرىسىدەك يىغىۋالىدىلا جۇمۇ. 2 — 3 يىلدىن بۇيان
كۇچا دېھقانلىرىنىڭ ھال - كۈنى ياخشىلىنىپ قالدى، يەر ئوبدان
ھوسۇل بەردى. دېھقاننىڭ قولى پۇل كۆرۈپ، مەڭزىگە قان تەپـ
ـكەن بۇ ئاي - بۇ كۈنلەردە غايىبتىن پەيدا بولدىلا. قوللىرىدا
جاھان ئەينىكى بارمۇيا.

— ئاللانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، دەڭلا. ھەرقانداق ئىش
نىيەت - ئىقبالغا باقىدۇ. تەقدىر - قىسمەت شۇنداق تۇرسا،
بۇنىڭغا نېمە ئىلاج، ياقۇپ قارىي، كۆزۈڭلار قىزارمىسۇن.
«قوينۇڭدىن تۆكۈلسە قونجۇڭغا» دەپتىكەن، بىزدىكى مال -
دۇنيانىڭ ئېغىرى يوق.

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

— قارىسىلا، قارىسىلا. ئاددىي سارايۋەن قانداقمۇ كۆز قىزارتسۇن. مېنىڭ كىچە - كۈندۈز ئاللادىن تىلەيدىغىنىم شۆكى، پۇل بەرسەڭ، بىخىلغا بەرگۈچە، بايۋەچچىگە بەر. بىخىل پۇلنى مەڭگۈلۈك نەزەربەنت قىلىپ، گۈندىخانىغا قامىۋېتىدۇ؛ بايۋەچچىدە بولسا، ئۇسسىغان يەرگە بارىدۇ، ئەمەسمۇ. ئۆزلىرىنىڭ شەپقەتلىرىدە بۇ سارايىنى ئوبدان سەرەمجانلاشتۇرۇۋالغاچقا، مانا بۈگۈنكى كۈنىمىز بولغان يەردە، مۇشۇ كۆزۈم قىزارسا، ئۆزۈملا ئويۇۋېتەرمەنا بۇنداق كۆزنى.

— چاقچاق قىلىپ قويدۇم قارىي، قېرىنداشلارمۇ ئارام ئېلىپ بولغاندۇ. قازاندىكى گۆشنىڭ پۇرىقى دىماغنى تاتىلىغىلى تۇردى. كورۇلداۋاتقان ماۋۇ قورساقلارنىڭ ئەندىشىسىنى يوق قىلىڭ ئەمدى.

ئەتراپنى گۇگۇم قاپلاپ شام ۋاقتى قىستاپ قالدى. ياقۇپ سارايۋەن قاسىم بايۋەچچىنىڭ ئوچۇق كۆڭۈللۈكىدىن خۇرسەن بولۇپ، لىككىدە ئورنىدىن تۇردى.

— بولىدۇ ئەمسە، «ئاۋۋال تائام، ئاندىن كالام» دەپتىكەن، كۇركىرىغاننى توختىتىلى، پېشايۋانغا داستىخانمۇ سېلىنىپ بوپتۇ. يىگىتلەرنى ئويغىتاي ئەمسە،— دېدى- دە، سېمىز گەۋدىسىنى يېنىك سىلكىپ، خاس ھۇجرىدىن پېشايۋانغا چىقتى.

— ساۋۇت قارىي، داستىخانغا مەزەلەر تولۇق چىقىپ بولدىمۇ؟

— مۇھەممەت قارىي، شورپىغا پىياز بىلەن پەمىدۇر تاشلىنىپ، تۇزى كەلدىمۇ؟

— تاجىنساخان، ئۈگرىنىڭ خېمىرىنى يېيىپ بولدىلىمۇ؟

سارايۋەن ياقۇپ ئورۇنلاشتۇرۇشىدىن رازى بولغاندەك، مەمنۇنلۇق ھېس قىلدى.

كارۋانچى يىگىتلەر ئۇيقۇدىن ئويغاندى، قوللىرىنى پاكىز

يۈيۈپ، ئېغىزلىرىنى چايقاشتى. پېشايۋان ئاستىغا سېلىنغان داستىخاننى كۆرۈپ، تۇتۇلۇپ قالغان ئىشتىھاسى ئېچىلدى. كۆڭلىدە قاسىم بايۋەچچىگە ئىشلىگەنلىكىدىن رازى بولۇپ، بۇ خۇشچىراي خوجىسىغا ساداقەتمەنلىكى تېخىمۇ ئېشىپ، قان - قېرىندىشىدەك بىلىندى. قاسىم بايۋەچچە ھۇجرىدىن ھېچبىر ھاردۇق يەتمىگەندەك پېشايۋانغا چىقتى. ئۇ كارۋانچى يىگىتلەرگە قاراپ، بېشىنى رازىمەنلىك بىلەن لىڭشىتىپ قويدى. داستىخاننىڭ مەزەلەرگە بىرقۇر كۆز يۈگۈرتۈپ، چىن كۆڭلىدىن خۇرسەن بولۇپ، خوجىدارى مەتئېلىگە مەنلىك قاراپ قويدى. ئۇ بايۋەچچىنىڭ كۆڭلىدىكىنى چۈشىنىپ بېشىنى لىڭشىتتى.

— ياقۇۋاخۇن، بەك جۇۋاپ كەتتىڭلىمۇ نىمە. بىر قاچىدىن ھاردۇق ئېشى بولسا بولاتتىغۇ، بۇنچىۋالا كۆچەپ كېتىشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق ئىدى.

— يوقسۇ، خىللىرىدىكىنى قىلالمىساقمۇ كۆڭۈللىرىگە ئېلىشمىسىلا. ھوي ئېيسا قارىي، شورپىنى تارتىلى.

سارايۋەن قىلىدىغان قىلىق تاپالماي، قوللىرىنى ئۇياق - بۇياققا شىلتىپ پايپاسلايتتى.

— يىگىتلەر، ئازراق ھاردۇق چىقىپتىمۇ؟— قاسىم بايۋەچچە كارۋانچى يىگىتلىرىدىن ھاردۇق سورىدى.

— يول بويى پەقەتلا ھارمىدۇقا، ئاينا،— كارۋانچى يىگىتلەر تولۇق خوتەن شېۋىسىدە روھلۇق جاۋاب بېرىشتى.

— بۈگۈن ئاخىرقى مەنزىلىمىزگە يەتتۇق. ياقۇپ قارىيمۇ بىزنى ئۇبدان كۈتۈۋالدى. شۇڭا، بۈگۈندىن باشلاپ تا كەتكۈچە كۈچادىكى نامىزىمىز «قەسىر»① ناماز بولمايدۇ. نامازنى تولۇق

① قەسىر — سەپەر ئۈستىدە تۆت رەكئەتلىك ناماز پەقەت ئىككى رەكئەت ئۆتۈلىدۇ.

ئوقۇيمز. ئۆزىمىزنىڭ زېمىنىدا، ئۆزىمىزگە ئوپمۇئوخشاش كىشىلەر بىنا قىلغان شەھەردە «قەسىر» ناماز ئوقۇش هارام. هازىر شام ۋاقتىغا ئاز قالدى يىگىتلەر، ئاۋۋال قورساقنى ئوبدان غەملەيلى،— قاسىم بايۋەچچە ئىتتىك كۆزلىرىدىن نۇر ياغدۇرۇپ سۆزلەيتتى. ئۇنىڭ سۆزلىرى دانە ـ دانە ئىدى. كارۋانچى يىگىتلەر بايۋەچچىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، خۇددى تاتلىق ئانار يېگەندەك بولۇشتى.

— قېنى ئەمىسە، بايۋەچچەم، مەزەگە بېقىپ بەرسىلە،— دېدى سارايۋەن بايۋەچچىنىڭ سۆزى ئاخىرلىشىشىغىلا.

— خوش ئەمىسە، ھەممەيلەن تائامغا بىر دۇئا قىلىۋېتىلى،— قاسىم بايۋەچچە قولىنى دۇئاغا كۆتۈردى. ھەممەيلەن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ دۇئاغا قول كۆتۈرۈشتى.

— هەي ياراتقان ئىگەم ئاللا، بىزگە ئاتا قىلغان ھەممەتلىرىڭگە يۈزمىڭ قەتلە شۈكۈر، ئۆزۈڭگە سىغىنىپ هاياتلىق يولىدا تەۋەككۈل سەپىرىگە ئاتلانغانلارغا ئاسانلىق ئاتا قىلغايسەن، ئامىن!— بايۋەچچىنىڭ يۈرەكنى تىترەتكۈدەك ھەمدۇ ساناسى يىگىتلەرنىڭ باغرىنى ئېرىتتى.

— ئامىن، ئامىن، ئامىن!

دۇئاغا كۆتۈرۈلگەن قوللار خۇددى باهار شاملىدىكى چوكانتالدەك لېۋەن تىترەيتتى.

ئارقا ـ ئارقىدىن تارتىلغان تائاملار ئىشتىها بىلەن يېيىلدى. دېمىسىمۇ كۇچالىقلار ئاش ـ تاماققا ئۇستا ئىدى، ئۆزگىچە، مەززىلىك تائاملىرى بىلەن يىراق ـ يېقىنغا داڭقى بار. دېگەن گېپىدىن يانمايدىغان خۇيى بولسىمۇ، ھۈنەرگە پىششىق ئۇستا ـ كاسىپلار بۇ شەھەردىن خېلى كۆپ چىقىدۇ. تارىختىن تا هازىرغىچە كىشىلەرنىڭ «كۇچا تامىقى ئادەمنىڭ ئاچقان يېرىگە بېرىپ، ھاردۇقنى چىقىرىدۇ» دېيىشى بىكار ئەمەس. ئۇلار ئوبدان

غىزالىنىپ بولۇپ، دۇئاغا قول كۆتۈرگەندە، يۈرەكنى ئېزىدىغان ئاھاڭدا توۋلانغان ئەزان ئاۋازى قۇلاققا كىردى. ئۇلار قان تەپچىپ تۇرغان مەڭزلىرىنى سىيلاپ، مەرتەم - مەرتەم شۈكۈر- سانا ئېيتىشىپ، داستىخاندىن قوپۇشتى.

سارايىنىڭ شىمال تەرىپىگە 40 كىشىلىك جايناماز سېلىنىپ بولغان ئىدى. قاسىم بايۋەچچە خوجىدار مەتئېلىنى ئىشارەت بىلەن ئىماملىققا بۇيرۇدى- دە، ئۆزى تەكبىر ئېيتتى. مەتئېلى «ئاللاھۇ- ئەكبەر» دەپ قولاق قېقىپ، شام نامىزىنى باشلاپ، سۈرە - ئايەتلەرنى شۇنداق لېۋەن ئوقۇدى، نامازئوقۇلۇپ بولغاندا قىرائەت قىلدى. قىرائەت ئاياغلىشىشى بىلەن كىشىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ، يىغا ئارىلاش «ئامىن، ئامىن، ئامىن...» بىلەن كۇچانىڭ قارايغان ئاسمىنىغا سىڭىپ، مۆگدەپ قالغان ئالتۇن كىرپىك يۇلتۇزلارنىڭ شېخىنى ئىرغىتىپ، ئۇلارنى ئويغىتىۋەتتى. يۇلتۇزلار كۇچا ئاسمىنىدا كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ، ئارقا - ئارقىدىن زېمىنغا قاراشتى.

— ئاللا بەرسە قوش قوللاپ بېرىپتۇ دېگەن مۇشۇ- دە، بايۋەچچەم. مەتئېلى خوجىدارلىرىغا خۇدا بېرىپتۇ، سىلىگىمۇ خۇدا بېرىپتۇ. نېمە دېيىشىنى زادىلا ئۇقالماي قالدىم،— سارايـ ـۋەن ياقۇپ كۆز چاناقلىرىدىن ئېقىن ياسىغان ياش قوناقلىرىنى سۈرتكەچ، ئۆزى بىلگەن ئەڭ زور ئالقىش مەدھىيىسىنى ئېيتتى.

— كۇچادا قارىيلار كۆپقۇ،— دەپ كۈلدى قاسىم بايۋەچچە.

كۆپچىلىك خىر - خىر ئاۋاز چىقىرىپ كۈلۈشتى. سارايۋەن ياقۇپمۇ كۈلۈپ تاشلىدى. بىردىنلا سارايدىكى بارلىق كىشىلەر قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ كەتتى. كۈلكە — بۇ خەلقنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ ئالاھىدىلىكلىرىدىن بولسا كېرەك. كۈلگەندە ئورتاق كۈلىدۇ، قايغۇرغاندىمۇ يەنە ئورتاقلىشىدۇ. كارۋانچى يىگىتلەر قاسىم بايۋەچـ ـچىنىڭ قارىقاشتا ئۆزلىرىدىن نام - ئەمەل ئىسىم قاملىسىنى

ئىنچىكىلىك بىلەن بىر ـ بىرلەپ سۈرۈشتۈرگەنلىكىنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈشۈپ، ئۇنىڭ «كوچادا قارىيلار كۆپىقۇ» دېگەن گېپىگە كۈلۈشكەن ئىدى...

خوجىدار مەتئىبلى خوتەندىن كوچاغا ئاتلىنىدىغان پەيتتە، قاسىم بايۋەچچىنىڭ «كوچا ساق 2000 چاقىرىملىق يول. كارۋانچىلار چوقۇم ئىشەنچلىك، جانلىق، كۈچلۈك، چىدامىلىق بولسۇن. نام ـ ئەملى بارلىرىدىن تاللاڭ، «ئاتىقى يوق مازاردىن ئاتىقى بار دۆڭ ياخشى». كارۋانچىلار ئارىسىغا ئاق نانچى كاززاپىلار ئارىلىشىپ قالمىسۇن» دېگەن تاپىلىقى بىلەن مۇشۇ يىگىتلەرنى تاللىغان ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە قارىي ئىسىملىك بىرەيلەن بار بولۇپ، قاسىم بايۋەچچە ھەممەيلەننىڭ نام ـ ئەملىنى سۈرۈشتۈرۈپ، ئۇنىڭغا كەلگەندە:

— ئېتىڭ نېمە يىگىت؟— دەپ سورىدى.

— قارىي،— دەپ جاۋاب بەردى يىگىت.

قاسىم بايۋەچچە كۆڭلىدە نېمە ئۈچۈندۇر سۆيۈندى بولغاي:

— خوش، بەك ياخشى تاللاپسىز مەتئىبلى، مانا سەپىرىمىز ئوڭۇشلۇق بولۇشىدىن بېشارەت بۇ. مەن نەچچە ئون يىل سودا قىلىپ كارۋان تارتقانمەن. لېكىن، بۇ قېتىمقىدەك خاتىرجەملىك ھېس قىلمىغان. مانا يىگىتلەر تېتىك، روھلۇق. تېخى ئارىمىزدا ئىلمى بار قارىيلارمۇ باركەن،— دەپ خۇشاللىقىنى باسالماي، مەتئىبلىگە قاراپ چىن كۆڭلىدىن قايىل ۋە رازى بولۇپ سۆزلەپ كەتتى.

قارىي ئىسىملىك يىگىت گەدىنىنى قاشلاپ، قىزىرىپ، تەرلەپ ـ تەپچىرەپ كەتتى. پۈتى قوقاسقا دەسسەپ سالغاندەك، بىر ئورۇندا جىم تۇرالمىدى. يىگىتتىكى بۇ ئۆزگىرىشلەر قاسىم بايۋەچچىنىڭ چوغدەك كۆزىدىن ئۆزىنى يوشۇرالمىدى.

— قارىي، مىجەزىڭىز يوقمۇ ـ نېمە؟

— يوقسۇ، يوقسۇ... شۇ، بايۋەچچەم، مەن شۇ...
— بىرەر ھاجىتىڭىز بارمۇيا، تارتىنماي ئېيتىۋېرىڭ.
— ياق، ئۇنداق ئەمەس،— يىگىت قاتتىق ئوڭايسىزلىنىپ كېتىۋاتاتتى. قاسىم بايۋەچچە ئۇنىڭدىكى ئۆزگىرىشلەرنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتىپ تۇراتتى.
— يىگىت، ھەرگىز تارتىنماڭ. بىزنىڭ سەپىرىمىزنىڭ مۇساپىسى ئۇزۇن، ئىنتايىن جاپالىق. سەپەر دېگەننىڭ چوڭ- كىچىكى بولمايدۇ، ئۇكام. ئېلىم - بېرىمىڭىز بولسا دەۋېرىڭ. كۆڭلىڭىزنى تىنىدۇرۇپ ماڭمىسىڭىز، بەك ئازابلىق بولىدۇ. بىزگىمۇ خېيىمخەتەر بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. بۇ دۇنيانى تىنچ دەپ ھېچكىم ھۆددە قىلالمايدۇ. ناۋادا بىرەر بالا - قازا يېتىپ قالسا، ئۇنىڭ ئاقىۋىتى قىيامەتكە سۆرىلىدىغان گەپ.
— ئۇنداق ئەمەس بايۋەچچە.
— ئەجەب رەڭگىڭىز بىرقىسمىلا بولۇپ كېتىۋاتىدۇيا؟
— مەن ئاتا - ئانامدىن كىچىك يېتىم قېلىپ، تاغا- ھاممىلىرىمنىڭ قولىدا چوڭ بولغان،— قارىي ئىسىملىك يىگىت سۆزلەۋېتىپ، كۆزىگە لىق ياش كەلدىيۇ، دەرھال تۇمشۇقىنى يۇقىرى قىلىپ توختىتىۋالدى،— تاغام، ھامماملار ئۆتكەن يىلى تۇيۇقسىزلا ئارقا - ئارقىدىن كۆز يۇمدى. مېنىڭ بۇ دۇنيالىقتا خۇدادىن جان قەرزىم قالدى. ئاشۇ ئۆلگەنلەرنىڭ ياتقان يېرىنى يوقلاش، چىرىغىنى ئۆچۈرمەي، مورىسىدىن تۈتۈن چىقىرىش بۇرچۇم بار. ئۇنىڭدىن بۆلەك بىركىمدىن ئېلىم - بېرىمىم يوق...
يىگىت سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، قاسىم بايۋەچچە بىرنەرسىنى پەملىدى بولغاي، ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈپ:
— بىرەر قىزچاق پېشىڭىزدىن تارتىۋاتامدۇيا؟
— ياق، ياق، ئۇنداق ئەمەس،— يىگىت يەرگە قارىۋالدى.
قاسىم بايۋەچچە ئىككىلىنىپ قالدى- دە، يەنە سورىدى:

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com